

JAVNA DELA: POHORJE, HALOZE IN DRAVINJSKE GORICE - NAŠ ŽIVLJENJSKI PROSTOR

Vsebina:	strani:
1. Uvod	4
2. Osebnostna higiena	4
3. Higiena doma	8
4. Zaključek	11

SKRBELI SMO ZA ČISTOČO

SKRBELI SMO ZA ČISTOČO
Seminarska naloga

SEMINARSKA NALOGA

Izdajatelj: Ljudska univerza Slovenska Bistrica
Zanj: Vida Lipoglav

Avtor: Janita Šuntner
Mentor: Maja Kanop, dipl. etnologinja
Jezikovni pregled: Ksenja Gradišnik, prof., Rozalija Špec, prof.
Oblikoval: Strelko Gurič
Slovenska Bistrica, april 1999

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

302(497.4):613

Mentor:
Maja KANOP, dipl. etnologinja

Avtor: Janita ŠUNTNER
Janita ŠUNTNER

Slovenska Bistrica, april 1999

Slovenska Bistrica: Ljudska univerza, 1999, - (javna dela: Pohorje, Haloze in Dravinjske gorice - naš življenjski prostor)

COBISS - ID 44135037

SKRBELI SMO ZA ČISTOČO

Seminarska naloga

Izdajatelj: Ljudska univerza Slovenska Bistrica

Zanj: Vida Lipoglav

Avtor: Janita Šuntner

Mentor: Maja Kanop, dipl. etnologinja

Jezikovni pregled: Ksenja Gradišnik, prof., Rozalija Špes, prof.,

Oblikoval: Srečko Gujt

Slovenska Bistrica, april 1999

CIP – Kataložni zapis o publikaciji

Univerzitetna knjižnica Maribor

392(497.4):613

39
KNJIŽNICA JOSIPA VOŠNJAKA
SLOVENSKA BISTRICA
86.667

ŠUNTNER, Janita

Skrbeli smo za čistočo : seminarska naloga / avtor Janita Šuntner. –
Slovenska Bistrica : Ljudska univerza, 1999, - (Javna dela. Pohorje,
Haloze in Dravinjske gorice – naš življenjski prostor)

COBISS – ID 44135937

1. Uvod

V tem sestavku bom opisala higieno od leta 1924 pa do leta 1941. Informacije sem dobila od gospe, ki je rojena leta 1917 v Gradcu. Ta je prva in leta preživela v

Vsebina:	stran:
1. Uvod	4
2. Osebna higiena	4
3. Higiena doma	8
4. Zaključek	11

2. Osebna higiena

Osopov je bila higiena leta 1924 še zelo pomankljiva, pa so ljudje na vsah hoteli biti za večje občevane praznike lepo umiti in oblečeni. Cerkev se je zelo prizadevala za spoznanje oblečen videz ob čedelih in praznikih.

Javna vodovodna napeljava takrat še ni bilo. Zato pa je vsaka hiša na Sp. Poljavi imela svoj vodnjak. Kraj namreč leži na osmoču, kar je veliko vode in tako so lahko že po dveh metroh kupača ljudje pršli do vode. Res pa je, da voda ni bila povsod čista. Nekateri so imeli zelo slabo in travo vodo, predvsem ljudje v centru vasi. Zato so pogosto hodili k javni pomeni, predvsem kadar so jo rabili za pije in kuhanje.

Tudi kopalnic na vsah še niso poznali. Te so imeli le redka stanovalca v mestu, ki pa so bile zelo drage in v lasti bogatejših meščanov. Ljudje so se temeljito umili enkrat na teden, običajno v soboto ali v nedeljo. Skromi obvezno pa je bilo umivanje pred velikimi občevalnimi prazniki. Pozimi so se umivali v velikih lesenih kadih, ki so jih uporabljali tudi za pranje perila. Vodo so si predhodno segreti v kotlih in jo prčili v vedra (škafci). Mila so bila koletna - šif (pereln mila, ki ga je izdelovala tovarna v Zagrebu in mila iz mariborske tovarne Zastrog. Umivanje je največkrat potekalo zvečer v kuhinji ozroma v prostoru, kjer so se lahko zaklenili. Bogatejši kmetje so imeli za kopanje posebno vdoljeno kadi, ki so imelo polčko za shranjevanje mila.

V poštnem času je bilo kopanje za ljudi, ki so živeli na Sp. Poljavi, zelo preprosto, kajti imeli so sredo, da tisti vna toče potnik Poljavo, ki je bil v tem času še zelo čist. Potnik so morali vsako pomlad očistiti, v njem so se umivali vsi od maja do jeseni. Mladinci ki je mediji naj bliž mesta za kopanje na Grmaji dva, ob svetarjev tunfa in Glančnikovo zaponico. Tako so se lahko po večjih in težjih delih na polju in travniku tukaj okopali. Poletji so se tako umivali večkrat tedensko, pozimi veliko manj. Tudi predhodni so se še enkrat tedensko in pa ob praznikih. Starjša ženska spodnjih hiš niso nosila, medtem ko je mladina za umiva črne vlninaste spodnjice z gumico,

1. Uvod

V tem sestavku bom opisala higieno od leta 1924 pa do leta 1941. Informacije sem dobila od gospe, ki je rojena leta 1917 v Gradcu. Ta je prva tri leta preživela v Gradcu, nato v Mariboru, pri sedmih letih je prišla na Sp. Polskavo, kjer je živela dve leti, nato zopet tri leta v Gradcu in pri dvanajstih letih se je vrnila na Sp. Polskavo, kjer še danes živi. Tukaj je živela na srednje veliki kmetiji. V hiši je živelo več generacij, kar je bilo za tiste čase značilno. Zraven staršev so živeli še stari starši, hlapec in pastir. Za to družino bi lahko rekli, da je bila nekakšen srednji sloj takratne družbe, saj niso spadali med najrevnejše kmetije in ne med najbogatejše. Pri gospe se je tudi poznal napredek, saj je kar nekaj let s starši preživela v tujini in nekaj mestnih navad prinesla na vas.

2. Osebna higiena

Čeprav je bila higiena leta 1924 še zelo pomanjkljiva, pa so ljudje na vaseh hoteli biti za večje cerkvene praznike lepo umiti in oblečeni. Cerkev si je zelo prizadevala za snažno oblečen videz ob nedeljah in praznikih.

Javne vodovodne napeljave takrat še ni bilo. Zato pa je vsaka hiša na Sp. Polskavi imela svoj vodnjak. Kraj namreč leži na območju, kjer je veliko vode in tako so lahko že po dveh metrih kopanja ljudje prišli do vode. Res pa je, da voda ni bila povsod enaka. Nekateri so imeli zelo slabo in rjavo vodo, predvsem ljudje v centru vasi. Zato so pogosto hodili k sosedom ponjo, predvsem kadar so jo rabili za pitje in kuhanje.

Tudi kopalnic na vaseh še niso poznali. Te so imele le redka stanovanja v mestu, ki pa so bila zelo draga in v lasti bogatejših meščanov. Ljudje so se temeljito umili enkrat na teden, običajno v soboto ali v nedeljo. Skoraj obvezno pa je bilo umivanje pred velikimi cerkvenimi prazniki. Pozimi so se umivali v velikih lesenih koritih, ki so jih uporabljali tudi za pranje perila. Vodo so si predhodno segreti v kotlih in jo prelili v vedra (škafje). Mila so bila toaletna- šift terpetin milo, ki ga je izdelovala tovarna v Zagrebu in milo iz mariborske tovarne Zlatorog. Umivanje je največkrat potekalo zvečer v kuhinji oziroma v prostoru, kjer so se lahko zaklenili. Bogatejši kmetje so imeli za kopanje posebej izdelana korita, ki so imela poličko za shranjevanje mila.

V poletnem času je bilo kopanje za ljudi, ki so živeli na Sp. Polskavi, zelo preprosto, kajti imeli so srečo, da skozi vas teče potok Polskava, ki je bil v tem času še zelo čist. Potok so moški vsako pomlad očistili. V njem so se umivali vse od maja do jeseni. Mladina si je uredila kar štiri mesta za kopanje: na Gmajni dva, »Svetarjev tunf« in Glančnikovo zapornico. Tako so se lahko po večjih in težjih delih na polju in travniku tukaj okopali. Poleti so se tako umivali večkrat tedensko, pozimi veliko manj. Tudi preoblačili so se le enkrat tedensko in pa ob praznikih. Starejše ženske spodnjih hlač niso nosile, medtem ko je mladina že imela črne »klotnate« spodnjice z gumico,

vendar teh ni bilo veliko. Ženska krila so segala do tal, bluže pa so bile iz belega platna.

Moški so nosili dolge spodnje hlače, ki so bile pozimi flanelaste, poleti pa lanene črtaste. Le ob nedeljah in praznikih, ko so odšli k maši, so nosili bele spodnjice. Te spodnjice so bile povezane s trakovi. Kot vrhnje oblačilo so uporabljali hlače in bele srajce, kajti barvne stvari je bilo zelo težko dobiti

Higienske razmere, v katerih so odraščali dojenčki, so bile zelo težke. Plenic namreč ni bilo. Poviti so bili v stare cunje od raztrganih srajc in rjuh in to od nog do ramen. Menili so namreč, da če bodo tako poviti, bodo imeli lepe ravne noge in roke. Kadar so bile matere z dojenčki na travnikih in njivah in so dojenčki imeli cunje premočene od urina, so jih posušile kar na soncu ter vanje zopet povile otroke. Tako so dojenčki zaradi tega pogosto dobivali vneto kožo in neprestano jokali. Tudi pudrov in olj za nego kože takrat še niso poznali.

Otroci so nosili belo platneno spodnje perilo. Deklice so imele na hlačkah zašite čipke, ki so morale gledati izpod krila. Srajčke so se zapirale s tremi gumbi, ki so bili narejeni iz sukanca. Povprečno so imeli nekje tri do štiri takšne garniture.



Slika 1: Fotografija informatorkine matere l. 1912

Ob velikih cerkvenih praznikih so hoteli ljudje biti še posebno lepo oblečeni. Tako so imeli takrat nekakšne modne revije, na katerih so razkazovali svoja nova oblačila in kar tekmovali, kdo bo lepše oblečen: velika noč - spomladanska oblačila, telovo - poletna oblačila, dan mrtvih - jesenska oblačila in božič - zimska oblačila.



Slika 2: Slika matere in tete informatorke, l. 1907



Slika 3: Perišče, kakršno se je ohranilo do danes, april 1999

Potoka Polskava pa niso uporabljali samo za umivanje, ampak tudi za pranje perila. Še danes je dobro vidnih 13 perišč, na katerih so dekleta ali gospodinje spirale perilo. To so veliki in ploščati kamni, ki leže poševno.

Perilo in posteljnino so prali enkrat mesečno. To je bilo izključno žensko delo, kajti če bi ga pral moški, bi bil v posmeh celotni vasi. Perilo je običajno prala gospodinja ali dekla, če jo je kmetija imela, drugače pa katera od hčera, ki so jo za to delo določili. Pranje perila je zmeraj trajalo dva dni.

Pred pranjem je gospodinja perilo ločila na volnene stvari in platnene (rjuhe, posteljnina, srajce).

Prvi dan je gospodinja v velikem kotlu segrela vodo ter ji dodala sodo. Vanjo je namočila perilo, ga na »riflu« drgnila ter ožela, zvečer pa je perilo namilila ter ga pustila čez noč. Zjutraj ga je prelila z vročo vodo in mu dodala lužna mila. To je drgnila, ožela in dala v kotel, (zidan kotel) pod katerim je zakurila, tako da je voda prevrela. Kasneje je perilo ožela in ga odnesla k potoku na perišče. Tukaj je perilo splaknila. Namočila ga je v potok in z njim udarjala po kamnu, zopet namočila in udarjala po kamnu, tako dolgo, da je iz njega izprala ves lug. Nato ga je ožela in obesila na vrh. Nekatere pa so ga obesile tudi kar na ograjo.

Pranje je bilo zelo otežkočeno in težavno pozimi. Na potoku se je namreč naredil led. Takrat so morale najprej prebiti led, da so prišle do vode. Zraven so si jemale vedra z vročo vodo, kamor so si med pranjem namakale prezeble prste. Marsikatera ženska ima še danes vidne posledice tega pranja (revmatizem). V tem letnem času so perilo sušili na podstrešju.

Starejše ženske so na glavah vedno nosile rute in zaradi tega imele zelo slabe lase. Lasje so bili običajno dolgi in spleteni v kite. Te so si zmeraj zjutraj počesale kar v kuhinji. Umivale so si jih ob praznikih, veliko pa je bilo tudi takšnih, ki si jih niso umile kar celo leto. Za umivanje so uporabljali stepena jajca ali pa kar milo za pranje. Utrjevale so si jih z jabolčnim kisom. Če je hotela ženska imeti ob prazniku lepe valovite lase, si jih je navila na ličje (kožuščino), ker navijalk še ni bilo. Bogatejše ženske pa so že imele nekakšne »krep škarje«, ki so jih dale v ogenj in si z njimi navijale lase. Ker pa so le-te bile večkrat prevroče, so si marsikdaj lase zažgale. Tudi frizerskih salonov in frizerjev na vasi ni bilo. Kasneje so uporabljali šampon Elida, ki je bil v prahu in embaliran v štirioglat zavoj.

Moški so nosili kratke lase, medtem ko so otroci bili postrizeni čisto na kratko. Vsako soboto je po vasi od hiše do hiše hodil moški, ki je strigel ter bril moške.

Zaradi pomanjkanja higiene lasišča so skoraj vsi imeli uši, kar je bila velika preglavica, saj jih je lasišče nenehno srbelo. Uši pa niso bile razširjene samo po vaseh, ampak tudi v mestih. Ljudje so si proti tej nadlogi pomagali s petrolejem, tako da so si z njim namazali lasišče. Vendar se jih nikakor niso mogli popolnoma rešiti, dokler niso prišla ustrezna kemijska sredstva.

Druga velika nadloga so bile bolhe. Bile so na oblekah, posteljnini ter v lesenih podih, ki so imeli špranje. Proti njim so si pomagali z naftalinom. Obleko so dajali v krušno peč, kjer so prej pekli kruh, tako da so od vročine pomrle. Posteljino pa so dali v kotle z vrelo vodo in jo prevreli.

Tudi pri negi zob je bila higiena zelo pomanjkljiva. Nekateri si zob namreč prav nikoli niso umivali. Starejši ljudje se še spominjajo moža, ki si zob prav nikoli ni umil, a je pri 72 letih še vedno imel vse svoje zobe. V tem času sta se sicer že dobili zobni pasti z imenom Colgont in Odol, vendar sta bili zelo dragi in za marsikoga nedosegljivi. Stali sta 8 din, za ta denar pa si lahko kupil kilogram svinjskega mesa, ki je bilo celo dražje od telečjega mesa. Redki ljudje, ki so si umivali zobe, so to počeli ob praznikih v potoku ali v umivalniku (lavorju). Ščetke za zobe so bile lesene z živalskimi ščetinami, običajno svinjskimi. Kadar so jih boleli zobje, so to bolečino prenašali po več dni ter si jo blažili s toplimi obkladki. Ob neznosnih bolečinah so iz sukanca okrog zoba naredili zanko ter si zob izpulili. Zobozdravnika niso nikoli obiskovali. Tega sicer na vasi niti ni bilo, bil je le v mestu. Marsikateri človek je tako ostal brez zob in je moral jesti samo z dlesni.

Nohte na nogah in rokah so si rezali s škarjami po potrebi. Nohti so bili kratki. V drogerijah so se že dobili laki za nohte, vendar jih pri nas ženske niso uporabljale, saj so tudi ti bili zelo dragi. Lakirane nohte je imela le neka gospodična, ki je s starši stanovala v frajštajnskem gradu.

Otroci so v šolah morali vsako jutro pri pouku pokazati roke, če so le-te in nohti čisti. Če niso bili čisti, so dobili packe; učitelji so jih z leskovo palico topli po dlaneh.

Noge so si umivali vsak večer, vendar tudi ne vsi. Te so se zelo umazale, saj so od pomladi pa do pozne jeseni hodili bos. Čevlje so imeli obute, kadar so šli k maši, ob praznikih in pozimi. Noge so si umivali v potoku s krtačo, doma v škafu, napolnjenim z vodo, nekateri pa tudi kar v rosni travi.

Kozmetična sredstva in dišave so že bile, ampak v primerjavi z drugimi stvarmi zelo drage. Ženske in dekleta pa se niso toliko ličila zaradi vere, ki jim je to prepovedovala. Na tržišču se je dobila Solea in Nivea krema ter še danes znana kolonjska voda 4711.

3. Higiena doma

Stil hiš na Sp. Polskavi je podoben panonskemu, le da so hiše tukaj veliko širše. V ospredju je stanovanjski del, ki se nadaljuje v gospodarsko poslopje (kolarnico).

Stanovanjski del je bil kar velik, saj je vseboval hodnik (lojpo), kuhinjo, shrambo (špajzo), veliko sobo (velika hiša) in običajno še dve sobi (štiblc in zadnjo hišo). Nekateri hiše so imele večje sobe, druge manjše, vse pa je bilo odvisno od širine hiš in od števila ljudi v njih. Povprečno je v tem času stanovalo v takšni hiši

osem ljudi. Hlapci so spali na senikih, offerji pa so stanovali posebej. Otroci niso imeli svojih sob tako kot danes, ampak so spali skupaj v sobah, ločeni po spolih.

V mestih so bila stanovanja zelo draga in majhna v primerjavi s kmečkimi. Tako so morali npr. za ozko dolgo kuhinjo in sobo 4x4 m² odšteti kar 300 din, kar je predstavljalo 1/3 do 1/4 mesečne plače delavca. Ta je namreč zaslužil 1000 din, uradnik pa 1300 din. Vode pa niso imeli v kuhinji, ampak na hodniku, stranišče pa sta imeli po dve stranki skupaj.

Čiščenje doma se je opravljalo predvsem v soboto in pred vsemi cerkvenimi prazniki. Takrat so se opravljala nekakšna »generalna čiščenja«, ki jih poznamo še danes. Ljudje namreč ob praznikih in nedeljah nikjer niso delali, saj je bil to čas počitka ter so čiščenje opravili dan poprej.

Leta 1924 je bila črna kuhinja na Polskavi že prava redkost, saj jo je imela le še kakšna revnejša kmetija.

Glavno pohištvo v kuhinji je bilo: miza, klop, omare (kredence), sklednik, obešalnik za zajemalke in vse pripomočke ki so jih potrebovali pri kuhanju ter so jih lahko obesili, zidan štedilnik, peč, ki se je kurila v kuhinji (v njej so tudi pekli) in je bila zazidana v veliko sobo kot krušna peč, da so se ob njej lahko grel. Veliko kuhinj je imelo posteljo, ki se je podnevi pokrila in služila kot miza (tobl). Na hodniku (lojpi) so imeli mizo in stole, da so v poletnem času tam jedli.

V veliki sobi je bila krušna peč, okrog nje pa klop. Na njej so v zimskem času ležali in se grel.

Električne napeljave še ni bilo zato so ljudje uporabljali sveče in petrolejke, pa še teh je bilo malo.

Prvič so električne luči na Sp. Polskavi zasvetile 4. januarja leta 1925 ob 17. uri. Ker pa je elektrika bila zelo draga, si je marsikatera kmetija ni mogla privoščiti in so si jo dali napeljat šele po vojni leta 1945. Lestenci so bili narejeni iz pločevine (pleha). Zato so jih tudi večkrat preoblekli in okrasili s krep papirjem, da so dobili večbarvno svetlobo in lep okras na stropu.

Bogatejše kmetije so imele dekletke, ki so morale opravljati med drugimi tudi vsa gospodinjska opravila. Te so pomivale posodo in čistile tla. Če pa te ni bilo pri hiši, je bila ena od hčera zmeraj določena za to delo.

Posodo so umivali zmeraj po kosilu v lesenih ali pločevinastih (plehnatih) posodah-škafih. Za to so imeli dve posodi, eno za umivanje in drugo za splaknjevanje. Vodo so si pred umivanjem segreti in ji dodali sodo. Soda je bila takrat edino in vsestransko čistilno sredstvo, ki je bilo neškodljivo zdravju in je obenem mehčala vodo. Ker so pa bili lonci ožgani od dima, so jih morali temeljito očistiti. Te so posipali s pepelom od drv in jih s cunjjo drgnili tako dolgo, dokler niso bili čisti. Očiščeno posodo so obrisali in zložili na svoje mesto. Posoda je bila predvsem lončena, ki so jo kupovali od lončarja na Zg. Polskavi (g. Pliberšek). V številnih družinah so imeli velike sklede, iz katere je jedlo več ljudi. Imeli so jedilni pribor, iz

pločevine (pleha) ali iz aluminija. Pribor so vsako soboto temeljito očistili s smirkovim papirjem. Posodo so umivale deklice že od osmega leta dalje.

Ker so bili lonci dragi, so luknje, ki so nastale pri kuhanju, spajkali (lotali) s svincem (lotom). V ta namen je večkrat letno v vas prišel moški, ki je spajkal (lotal) stare lonce.

Veliko dela so imeli tudi s čiščenjem tal. Tudi to so opravljali v soboto ali pred prazniki. Tla so bila iz lesenih desk, med katerimi so nastale velike špranje, v njih pa so se zaredile bolhe. Tla so morali ribati s krtačo, saj so bila zelo umazana. Najprej so jih polili z vročo vodo, kateri so dodali sodo, ter s krtačo ribali, nato pa s cunjо pobrisali. Za klečanje so uporabljali leseno desko, ki so jo prekrili s starimi cunjami, da niso imeli preveč obribanih kolen. Na enak način so čistili tudi stranišča.

Kadar so pometali tla, so jih vedno prej poškopili z vodo, da se ni dvigoval prah.

Velik problem so takrat predstavljala predvsem stranišča. Ta niso bila v hiši kot danes, ampak na koncu hiše, kjer se je začelo gospodarsko poslopje (pod kolarnico). Hiše pa so bile zelo dolge. Tako so ljudje prehodili kar precej metrov do stranišč. Zbita so bila iz desk. V njih ni bilo luči in ne vode. Imela pa so že lesene pokrove, da ni preveč zaudarjalo iz njih. Ljudje vode za splaknjevanje niso uporabljali. Tudi WC-papirja ni bilo, ampak so uporabljali navaden časopisen papir, ki so ga prej narezali na manjše koščke. Pri revnejših ljudeh pa tudi tega ni bilo. Ponekod so si ljudje pred stranišča že postavili vedro z vodo, kjer so si po potrebi lahko umili roke. Kadar so ljudje hodili ponoči na stranišča, so si morali svetiti s svečami ali petrolejkami. Zaradi te neprijetnosti ponoči pa si je marsikdo raje kupil nočno posodo, seveda tisti, ki je imel več denarja. Angleška stranišča so v našo vas prišla zelo pozno, javni vodovod pa je bil zgrajen šele leta 1975.

Na marsikateri kmetiji še danes lahko vidimo lesena stranišča pod »kolarnicami«, vendar jih več ne uporabljajo.

Kot veliko ostalih stvari so tudi okna na hišah bila drugačna. Imeli so namreč dvoje oken, letne in zimske (danes so še pri eni hiši), ki so jih menjavali glede na letni čas. Za veliko noč so zimske zamenjali z letnimi, ki so vsebovale notranje steklo, okenski križ (gartre) in polkne, za dan mrtvih pa zimske, ki so imele dvoje stekel, vmes pa okenski križ (gartre). Polkne so ob menjavi umivali v potoku s krtačami. Stekla so umivali po potrebi, obvezno pa ob praznikih. Zavese so imele le nekatere hiše, te pa so bile napeljane na žici in iz težkega materiala, da nisi videl skozi.

Zračili so zelo pogosto, predvsem poleti, saj so bila okna in vrata vseskozi kar odprta.

Hišo ter prostor za živino so pleskali z apnom. Imeli so tudi razna barvila, med drugimi tudi zlato in srebrno barvo. Stropovi so bili poslikani, sobe pa popleskane večbarvno. Pleskali so le poredko, saj so bile poslikave zelo drage. Takrat je poslikave stropov na Sp. Polskavi delal g. Amon.

Tudi kanalizacije še niso poznali. Izven gospodarskega poslopja so imeli gnojno jamo, kamor se je stekala vsa umazanija. Iz hlevov so imeli napeljane lesene žlebove v to gnojno jamo. Tudi iz samega kupa živinskih iztrebkov (gnoja) ter stranišč so bili podobni žlebovi, ki so bili speljani v gnojno jamo. Kadar se je gnojna jama napolnila, so gnojnico vozili na njive in travnike ter jo uporabljali kot gnojilo.

Leseni žlebovi iz hiš so bili speljani v potok, tako da je odvečna voda pri deževju lahko odtekala in jim ni poplavljala dvorišč.

Takšna lesena kanalizacija pa je bila pravi raj za razmnoževanje podgan, ki jih je bilo zelo veliko.

Prostori za živino so bili pod gospodarskim poslopjem in so bili nadaljevanje stanovanjske površine. Tako so imeli prostor za krave in konje, za svinje in kokoši. Prostori so bili prebeljeni z apnom. Pri marsikateri hiši pa so kokoši ponoči spale na hodniku (lojpi), kjer so imeli za njih posebej vzdan prostor v steno (kurnik). Drugje so bili kurniki zraven svinjskih hlevov ali pa so spale kar na prostem.

Gospa Kiker se spominja, da je njihov svinjski hlev imel tri prekate. V prvih dveh so svinje spale in jedle ter je bila slama zmeraj čista, tretjega pa so uporabljale za iztrebljanje. Tako so zmeraj čistili samo tretji prekat, saj sta prva dva bila zmeraj čista.

Umivali so tudi konje, ki so jih privezali pri potoku in jih očistili.

Cene izdelkov se od leta 1920 pa vse do leta 1941 sploh niso spreminjale razen mesa. Vsi izdelki in predmeti so dolgo imeli enako ceno.

Spreminjala in izboljševala se je le tehnologija. Najbolj se je ta na Sp. Polskavi razvila s pojavom električne energije leta 1925, saj so dobili s tem luč, električni likalnik, prvo vaško mlatilnico..

4. Zaključek

Higiena je danes bistven del življenja vsakega človeka. Le-ta se je z razvojem spreminjala in izboljševala, saj ljudje hočemo biti vedno bolj urejeni in čisti. Nekoč higieni niso posvečali toliko pozornosti, kot to počnemo danes in to jim je bilo kar nekako v navadi in vsakdanje. Tudi na tržišču ni bilo toliko čistilnih in kozmetičnih sredstev kot danes. Sredstva, ki pa so bila na trgu, so bila zelo draga, tako da so bila za marsikoga nedostopna, predvsem za kmečko prebivalstvo. Osebno higieno so jemali takšno, kakršna je pač bila tisti čas, a ko se spominjajo nanjo in jo primerjajo s sedanjim časom, se samo nasmihajo. Glede na razvoj, ki ga sedaj doživljamo, pa lahko rečemo, da se bodo tudi naši potomci nekoč čudili današnji higieni.

Iz pogovora z informatorko se vidijo očitne razlike med revnimi in bogatimi. Tako so morali oferji, ki so veljali za najnižji družbeni sloj, večkrat delati samo za hlebec kruha ali pa manjšo malico.

Razlike med sloji na Sp. Polskavi so se kazale pri velikostih hiš, hišne opreme, v številu živali (predvsem konj), v oblačilih, navsezadnje pa tudi pri osebni higieni, kajti bogatejši kmetje so si lahko kupili mnogo več kakor revnejši. Tudi otroci premožnejših so se lahko izobraževali v šolah, medtem ko so revnejši morali delati doma na kmetijah.

Moramo pa vedeti, da je Sp. Polskava nekoč bila velika kmečka vas, v kateri so se prav vsi ljudje ukvarjali s kmetijstvom, predvsem poljedelstvom, živinorejo in vinogradništvom.

FOTOGRAFIJE:

- Slika 1: last gospe Ivankke Kikar
- Slika 2: last gospe Ivankke Kikar
- Slika 3: fotografirala Janita Šuntner

INFORMATOR:

**GOSPA IVANKA KIKER, ROJENA 20. APRILA 1917 V GRADCU,
DANES ŽIVEČA NA SP. POLSKAVI**

FOTOGRAFIJE:

- Slika 1: last gospe Ivanke Kiker
- Slika 2: last gospe Ivanke Kiker
- Slika 3: fotografirala Janita Šuntner

Knjižnica J. Vošnjaka Sl. Bistrica
Slovenska Bistrica

ar 39

ŠUNTER J.

Skrbeli



0086661

COBISS 0